

Posudek rigorózní práce

Jakub Čeněk:

Strategická obranná iniciativa

Předložená rigorózní práce Jakuba Čenka si určuje za cíl analýzu úlohy amerického presidenta Ronalda Reagan při budování systému protiraketové obrany SDI a současně použití tohoto systému v Reaganově rétorice a zahraničně bezpečnostní politice. Uvedené téma je v českém prostředí obvykle rozpracováno v rámci rozsáhlejších prací věnujících se Reaganovi nebo americké zahraničně bezpečnostní politice. Pohled zvolený autorem, tedy zaměření se na otázku systému jako takového a vzájemné ovlivňování Reaganovy rétoriky a systému, je tedy užitečný a přínosný. Autor podrobněji rozebírá aspekty související s výstavbou SDI a její úlohou jako nástroje politiky presidenta Reagana. Autor správně uvádí širší kontext vývoje protiraketových systémů a jejich úlohy v americké bezpečnostní politice. Podrobně se tak autor věnuje složité cestě k prosazení systému, roli zájmových skupin i vlivných jednotlivců. Zanalyzován je rovněž klíčový Reaganův projev zakotvující SDI pevně na několik let jako důležitou součást americké politiky. Autor dále pojednává o zahraničně politických dopadech přípravy systému z hlediska mezinárodně právního, vztahu se spojenci a vyjednávání se SSSR o redukci strategických zbraní.

Autor předkládá tezi, že ačkoliv Reagan nejprve zamýšlel systém jako způsob nahrazení jaderného odstrašení založené na drtivé odvetě (psychologický koncept „deterrence by punishment“, ve vztahu USA a SSSR často vděčně označovaný jako MAD) strategií založené na obraně, časem, vlivem různých okolností, začal být systém vnímán, a to i americkou administrativou, jako výzkumný projekt v budoucnu umožňující posílit odstrašení založené na drtivé odvetě tím, že zvýší šance na přežití útočných prostředků při prvním útoku protivníka – což šlo proti původní Reaganově myšlence. Jako doplněk odstrašení založeného na odvetě byl systém nejprve vnímán především vně USA, ale jak autor článku dokládá, velmi brzo bylo toto pojetí přejato i americkou administrativou a nakonec také prezidentem samotným. Je vhodné připomenout, že také v současné době, k níž se autor práce v úvodu a závěru odkazuje, je protiraketová obrana většinou brána jako doplněk odstrašení odvetou, tedy nikoliv jako prostředek tento přístup k odstrašení zcela nahrazující.

Rozsáhlý úvod autorovy práce dostatečně vysvětluje záměr práce a obsahuje všechny nezbytné součásti, včetně adekvátní kritiky použité literatury. Vhodnější struktura by pak ještě přidala na přehlednosti. 7 kapitol se zdá být dobře zvoleno a umožňuje naplnit stanovený cíl práce. Rovněž rozsah kapitol dobře slouží zvolenému záměru. Závěr shrnuje hlavní poznatky práce a krátce rovněž zmiňuje relevanci systému SDI pro protiraketovou obranu budovanou USA v 21. století.

Použitá literatura se zdá být dostatečná a odpovídající účelu práce. Určitě je nutné vyzdvihnout použitá primární prameny, které jsou zajímavě zvolené a dobře zanalyzované. Domnívám se, že právě ty, spolu se zaměřením na vzájemné ovlivňování rétoriky Ronalda Reagana a systému samotného, jsou skutečně přidanou hodnotou práce. Technické zpracování práce je rovněž na dobré úrovni, jen místy se autor potýká s češtinou uspokojivým převodem anglických výrazů a frází.

Je zřejmé, že autor věnoval práci hodně času, stejně jako to, že tématice dobře rozumí. Výsledná analýza je v českém prostředí určitě přínosem. Při obhajobě by mohl autor znovu vysvětlit letmo

zmíněné paralely se současnou politikou USA v oblasti protiraketové obrany. Dále by mohl pohovořit o zpětném hodnocení systémů hlavních propagátorů systému, zejména presidenta Reagana, pokud takové hodnocení existuje.

Práci lze doporučit k obhajobě.

Karel Ulík

IMS FSV UK

V Bruselu, 10. března 2014